

РОЗДІЛ СІМНАДЦЯТИЙ

СПИС НЕПТУНА

МІСЦЕВІСТЬ У США, РОЗТАШУВАННЯ ЯКОЇ
НЕ ПІДЛЯГАЄ РОЗГОЛОСУ

квітень 2011 року

- Ім'я бога.
— Прошу, сер, що ви сказали?
— Ім'я бога, — повторив я. — Спис Нептуна. Це ім'я бога.
Молодий лейтенант кинув на мене здивований погляд.
— Сер, у комп'ютері не передбачена можливість вносити імена богів.
— Звичайно, я розумію.
Він посміхнувся і кивнув.
— Мені це подобається.

Схопивши фломастер, юнак написав на білій дошці великими літерами: ОПЕРАЦІЯ «СПИС НЕПТУНА». ПЕРЕВІРОЧНИЙ ІНСТРУКТАЖ ДЛЯ КЕРІВНИКА ОПЕРАЦІЄЮ.

Як би дивно це не звучало, насправді я вклав у назву певну задумку. Я хотів, щоб вона символізувала морське коріння штурмових сил «морських котиків», щоб втілювала справедливість у формі тризубця морського бога. Це мала бути назва, яка знайшла б відгук у серцях команди старанно підібраних оперативників; назва, яку люди могли б запам'ятати, якщо місія пройде успішно, і забути, якщо вона закінчиться поразкою. У моєму кабінеті у Форт-Брегг стояла невеличка бронзова статуетка, яку

я придбав в антикварній крамниці у Венеції кілька років тому. Це був грецький бог Посейдон, що осідлав морського коня. У руці Посейдон тримав тризубий спис на довгому держаку; його морський кінь з піднятим хвостом стояв на задніх ногах, а двома передніми сукав у повітрі, готовий ринутись вперед. Взагалі-то я не любитель подібного символізму. Нерідко він здається смішним. Проте ця статуетка впала мені в очі, я не міг не визнати — вона була крутою.

Тож коли потрібно було дати ім'я запланованій нами операції, я згадав про цю бронзову фігурку. Я знав, що не можу назвати її «Тризубом Посейдона», адже якщо місія провалиться, кожен представник мого покоління відразу пригадає фільм-катастрофу «Пригода «Посейдона» і асоціюватиме з ним місію. Отже, вирішив я, це буде «Спис Нептуна» — з іменем бога.

Трьома місяцями раніше заступник директора ЦРУ Майкл Морелл поінформував мене про те, що у ЦРУ є зачіпка, яка допоможе визначити місце перебування Усами бен Ладена. Завдяки стеженню за кур'єрами та застосуванню технічних засобів збору інформації Управління виявило великий, обнесений стіною табір в місті Абботтбад у Пакистані. Цей табір був недалеко від Пакистанської військової академії і приблизно за кілометр від великого складу боєприпасів. Зйомки показали присутність людини, яку назвали «ходок», — високого чоловіка у довгих шатах, який переміщався по внутрішній частині табору, але ніколи не виходив за його межі. Ці розвіддані зацікавили розвідку, але випадки «виявлення» бен Ладена з 2001 року обчислювалися десятками, та жоден із них не приніс очікуваних результатів. Однак ця зачіпка видавалася досить переконливою.

Після брифінгу в ЦРУ я звітував секретарю Ґейтсу та адміралу Майку Маллену в Пентагоні. Розташований на зовнішньому

кільці Пентагону, кабінет секретаря був просторим, з чудовим видом на річку Потомак і на центр міста Вашингтон. На стінах висіли портрети Лінкольна, Вашингтона та кількох невідомих солдатів — як нагадування про те, що рішення секретаря стосувалися всієї нації.

— Що ви про це думаєте, Білле? — запитав секретар.

— Сер, це табір. Ми щовечора здійснюємо рейди на табори в Афганістані. Тактично це робити нескладно. Проблематично буде дістатися до цілі непоміченими, але коли ми вже будемо там, жодних ускладнень виникнути не повинно.

— Скільки людей вам знадобиться? — запитав Маллен.

— Сер, зазвичай в атаці на табір бере участь від п'ятдесяти до сімдесяти хлопців. Ви перегороджуєте підступи до табору та розміщуєте невеликі групи у критичних точках. Потім штурмує група пробиває стіни та захоплює ціль особливої важливості, а далі долучаються медична бригада, криміналісти, група з аналізу та обробки даних, біометрики тощо. Але, знову ж таки, все залежатиме від того, як ми діставатимось до цілі.

— Яка мінімальна кількість людей вам потрібна? — запитав секретар.

Я на мить замислився. Це був дуже великий табір. Понад три тисячі квадратних метрів.

— Напевно, чоловік двадцять п'ять чи тридцять. Але це тягне за собою великий ризик.

— Добре, Білле, — сказав Маллен. — Я не впевнений, чи потрібно нам робити щось просто зараз. Останнє слово тут за ЦРУ, але рано чи пізно вони можуть захотіти вашої поради та допомоги щодо планування.

— Не хвилюйтеся, сер. Ми будемо готові допомогти усім, кому і чим знадобиться.

— Як довго ви ще будете в місті, Білле? — запитав секретар.

— Сер, сьогодні вночі я лечу до Афганістану, але можу повернутися, якщо знадоблюсь Управлінню.

— Вільяме, ви не повинні нікому розповідати про цю місію. Якщо просочиться хоч слово, це може мати катастрофічні наслідки, — додав Маллен.

— Я розумію, сер. Але якщо настане час, коли Управлінню знадобиться детальний план, мені доведеться залучити до кола обраних інших людей.

Секретар і адмірал Маллен подякували мені, і того самого дня я сів на борт літака командування і повернувся в Афганістан. Через місяць я отримав дзвінок від заступника голови Об'єднаного штабу генерала Картрайта з проханням повернутись до Вашингтона для подальших зустрічей з ЦРУ. Для мене було нетиповим покидати поле бою, щоб повернутися до Штатів, але ситуація в Лівії почала загострюватись, і більшість членів особового складу припустили, що я вирушаю на секретні перемовини з Об'єднаним штабом чи Білим домом.

Кожен мій крок як командира мав фіксуватись оперативним центром, а інформація про нього повинна була щоденно заноситись до спеціального цифрового блокнота. Мої приїзди та від'їзди не приховувались, але причини моїх подорожей ніколи не зазначались. Старший офіцер, підполковник Арт Селлерс, єдиний із штабу, хто знав, що в моїй роботі є щось секретне. Селлерс, рейнджер армії США, був моїм старшим помічником упродовж останнього року. Він повсюди супроводжував мене. Його основне завдання полягало в тому, щоб контролювати, чи всім завданням, які переді мною ставило командування, я приділяв належну увагу. Він переглядав кожен аркуш паперу, який потрапляв у мій кабінет. Він координував кожен візит. Він перевіряв кожен дзвінок і врегульовував усі невеликі кризи, які обов'язково виникають при керуванні великою командою. Він був одним із найцінніших

людей серед тих, хто служив під моїм командуванням, і я довіряв йому своє життя. Однак як би сильно я не довіряв Селлерсу, у мене був наказ мовчати.

Ми приземлилися у Вашингтоні в понеділок пізно ввечері.

— Отже, сер, о котрій годині у вас зустріч у... Пентагоні? — запитав Арт, зробивши наголос на останньому слові.

— Нам потрібно бути в «Пентагоні» о 13:00. Зателефонуйте цьому координатору, і він потурбується, щоб нас пропустили, — попросив я і простягнув Селлерсу номер контакту в ЦРУ. — Послухайте, Арте, я нічого не можу вам наразі сказати, і мені потрібно, щоб ви не ставили жодних запитань.

— Без проблем, сер.

— Крім того, мені потрібно, щоб ви прикрили мене перед особовим складом штабу. Рано чи пізно вони щось пронюхають і почнуть розпитувати. Однак поки що прошу вас дотримуватися цієї легенди.

Селлерс був незворушний.

— Вас зрозумів, сер.

Я і не сумнівався, що він зрозумів. Арт був неперевершеним професіоналом і впродовж кількох наступних місяців він стане ключовим фактором успішної реалізації місії — навіть якщо сам про це не знатиме.

Наступного дня я попрямував до Управління, щоб зустрітись зі своїм координатором і переглянути нові розвіддані щодо цілі. Морелл та його команда підготували загальний опис табору в Абботтабаді, але мені потрібно було вивчити та проаналізувати все в деталях. Групу планування від Управління було винесено за межі будівлі штабу, в малопримітне одноповерхове приміщення, яке ніхто не відвідував. Ідеальне рішення.

Селлерс провів мене через головні ворота ЦРУ та висадив на парковці. Десятки людей із моєї команди працювали у цій

структурі, і я згодувався, що рано чи пізно хтось із них помітить, як я крадусь у її приміщення. Однак я сподівався, що до того часу вже матиму якусь легенду.

Мій координатор з Управління зустрів мене поза межами закладу, провів повз самотнього охоронця в будівлю, а далі — у велику кімнату, наповнену коробками з папером, картриджами та іншим приладдям. Ця будівля слугувала сховищем для адміністративних матеріалів ЦРУ.

— Ми плануємо все це прибрати, — сказав він, вказуючи рукою на мотлох, що захащував кімнату.

Ми пробралися до великого столу, на якому стояла модель табору в Абботтабаді. Мене познайомили з кількома аналітиками ЦРУ, які доопрацьовували розвіддані, та з офіцером спецпідрозділу особливих операцій (СОО), який планував набігові дії ЦРУ. Всю наступну годину аналітики використовували цю зменшену модель, щоб викласти все, що вони знали про табір, про «ходока», про пакистанських військовиків та цивільне населення району. То була вражаюча демонстрація можливостей Управління зі збору й аналізу розвідданих. Обсяг та деталізація інформації суттєво відрізнялися від усього, з чим я стикався раніше, — з будь-якої теми. Однак навіть серед аналітиків не існувало єдиної думки щодо того, чи є «ходок» бен Ладеном. Одні стверджували, що рівень достовірності становить 95%, інші — що лише 40%.

Далі офіцер СОО ознайомив мене зі своїм планом захоплення бен Ладена. Загалом СОО — це воєнізований загін ЦРУ. До його складу входили переважно колишні спецпризначенці й морські піхотинці, які допомагали тренувати і оснащувати підпільні сили в усьому світі та керувати ними. Хлопці відзначалися надзвичайною вправністю в усьому, чим займалися, однак це була невеличка група людей, які не мали бойових можливостей для реальних

рейдів. Мене інструктував колишній капітан армії США, що мав певний досвід у розвідці. Він провів детальний професійний інструктаж і попросив мене вказати на помилки в його плані. Я дав кілька незначних порад, але утримався від будь-яких важливих рекомендацій.

Між Управлінням та моїм командуванням завжди існувала певна професійна напруга. У справі боротьби з тероризмом у нас були однакові повноваження. Протягом тривалого періоду часу наші агентурні розвідники в Іраку та Афганістані — оперативники, які збирали інформацію для підтримки військових операцій, — часто змагалися з оперативниками Управління. Оперативники ЦРУ вважали, що збір розвідданих — це їхня парафія. Юридично, обидва відомства мали рацію. Відповідно до розділу 10 Кодексу США, Міністерство оборони має традиційні військові органи, що дозволяють кваліфікованим особам збирати розвіддані, які зрештою будуть використані для військових операцій. Відповідно до розділу 50, Управління має розвідувальні органи для виконання подібних місій під прикриттям. Хоча поза театром воєнних дій ця відмінність набагато очевидніша, у військовий час, наприклад, в Іраку чи Афганістані, ці інстанції зазвичай дублювали одна одну та періодично «бентежили почуття» одна одною. Втім, зв'язки військових та ЦРУ були по-справжньому міцними. Власне я на цьому ранньому етапі місії не хотів, аби мене сприймали як «профі з Дувра» («сторонній консультант» — вираз із фільму «М*А*S*Н»), що прийшов в Управління проповідувати правоту. Тож я просто подякував за інструктаж, поставив кілька запитань, щоб уточнити деякі несуттєві моменти. Коли команда аналітиків пішла, я залишився сидіти біля моделі табору, розмірковуючи над тим, як мені підійти до виконання завдання.

Місто Абботтабад, розташоване за дві години їзди на північ від столиці, мало населення приблизно 300 000 осіб. За мірками

Пакистану, воно було досить зажиточним. У місті знаходились військова академія країни, великий склад боєприпасів, казарми, де розміщувався піхотний батальйон армії Пакистану, та кілька поліцейських відділень.

До табору, що розташовувався приблизно за кілометр від головного шосе, що прорізало Абботтабад, потрібно було добиратися неширокою ґрунтовою дорогою. Хоча з півночі та заходу табір оточували будинки, на південь від нього та на кілька сотень метрів на захід був відкритий простір. На сході простирався густонаселений житловий район для середнього класу. На щастя, від табору його відокремлював невеликий канал. Будь-яка молада людина могла легко подолати цей канал, але я знав, що ця незначна перешкода завадить деяким старим пакистанцям прийти до табору, якщо там відбуватиметься щось цікаве.

Сам табір був неправильної форми. З північної його сторони простягалася довга пряма стіна, перпендикулярно до якої зі сходу та заходу примикали значно коротші стіни. Від цих двох відходили ще дві довгі стіни, які сходилися в одній точці з південного боку. У північній стіні були подвійні металеві двері, які виходили на під'їзну дорогу. Крім того, з цього боку було двоє дверей, що, ймовірно, вели в будинок. Сам будинок мав три поверхи, його вікна виходили на південь. Табір був розділений на дві зони: житлова зона з головним будинком, меншим гостьовим та ще однією невеликою будівлею, а також відкритий двір, де тримали кіз та курей. Ці зони відділяли одну від одної високі стіни. Неможливо було перебратися з двору в житлову зону, не пройшовши крізь кілька металевих воріт, які відразу ж замикались.

Хоча цей табір був дещо незвичним — високі стіни, колючий дріт та сторожове освітлення, — в ньому не було нічого незвичного для Пакистану, не кажучи вже про Афганістан. Єдиною відмінністю була незвично висока стіна з південного боку. У той час,

як висота основних стін, що оточували цей табір, становила три з половиною метри, південна стіна була надбудована ще майже на два метри. З жодної точки в Абботтабаді неможливо було побачити, що коїться всередині табору, за майже шестиметровою стіною.

Чого не знали аналітики, то це планування житлових приміщень. Зроблені з повітря знімки можуть бути досить інформативними, але засоби зйомки не здатні бачити крізь стіни. Аналітики припускали, що найімовірніше там немає підземних тунелів, але не могли бути в цьому впевнені. Якщо там ховається бен Ладен, він, безперечно, має шлях для відступу з табору. Це було звичайною практикою, і під час мого перебування в Іраку та Афганістані ми часто знаходили тунелі, в яких ховалися особливо небезпечні терористи, очікуючи, поки силовики покинуть їхні будинки. Крім того, і це непокоїло нас найбільше, аналітики побоювались, що будинок може бути нашіпигований вибухівкою. Знову ж таки, подібна практики була досить поширена в багатьох таборах, які ми захоплювали протягом останніх років. Незважаючи на те, що ймовірність наявності підірваних міні-пасток, нашіпигованих вибухівкою будинків, саморобних вибухових пристроїв з натискною плитою та шляхів відступу була дуже високою, з усіма цими перешкодами ми вже стикалися раніше. Я був упевнений: якщо ми дістанемось до табору, то зможемо схопити бен Ладена — якщо він там буде.

Наступні кілька годин я намагався проаналізувати ситуацію з іншого боку. Як я зможу доставити штурмовиків до табору? Він розташовувався на відстані близько 260 кілометрів від кордону. Пакистан мав найсучаснішу комплексну систему протиповітряної оборони (ППО), і ми з власного досвіду знали, що їхні радары виявляють наші гелікоптери та літаки, щойно ми наближаємось до кордону.